

't Zou een mooie taak zijn voor de onderwijzers en onderwijzeressen zooveel mogelijk op toe te zien.

C. SIPKES.

Ringmusch. — De Ringmusch was hier vroeger *zeer* algemeen, de volksnaam hier is Stoovemus (Stoofmosje) omdat hij bij voorkeur broedde in de knotwilgen (hier kopstoven genoemd). De nesten uithalen en de jongen groot brengen en tam wennen behoorde tot de seizoensport van de jeugd. Het is mij reeds in 18/19 maar bijzonder in 19/20 opgevallen dat de voor de vinkenbaan lastige, overigens guitige Ringmusch niet meer verscheen. Zoo lastig en algemeen als hij voorheen was, zoo schuw en zeldzaam is hij nu. In het voorjaar heb ik nog tweemaal een koppeltje op bouwland gezien; gedurende den zomer zag ik ze heelemaal niet meer. Wat is er gebeurd met deze naar mijne overtuiging *schranderste* leden der vinkenfamilie? Schrande zijn zij; slechts de meezen winnen het van hen en voornamelijk de pimpel. Evenals deze laatste is ook de ringmusch, volwassen gevangen eigenlijk niet tot kooivogel te maken. Ik kan *niet* aannemen dat de vermindering in verband staat met de verdwijning van honderden misschien duizenden knotwilgen, die deels door kolennoed, deels door een beter inzicht in landbouwzaken gerooid zijn. Mijn vriend de Ringmusch zoude zich daardoor niet laten afschrikken. Zijn aanpassingsvermogen en zijn intellect zijn daarvoor borg. — De oorzaak moet dieper liggen. Korenbouw is er bij ons en in de buurt meer dan ooit te voren. Wij zullen maar aan Hamlets wijze woorden tot Horatio denken!

Vreemd is ook dat de zanglijsters aanmerkelijk minder in aantal voorkomen. Moesten wij vroeger alle vruchten, ook boomvruchten beschermen, dit jaar waren er niet genoeg, om onze aardbeien op te eten.

Bij mij achter heeft verleden jaar de Nachtzwaluw zijn intrede gedaan en is den geheelen zomer gebleven. Een jong is in de buurt gevangen en door den dokter eenige dagen in een kooi gehouden.

Alblasserdam.

PIET LELS.

Voorkomen en neststand van den Ringmusch. — Hoewel ik in 1916 als inwoner van Leiden veel moeite deed, deze vogel ook op de lijst van broedvogels bij Leiden te krijgen, gelukte het me niet. (Zie D. L. N. 1 April 1917). In 1917 controleerde ik daar bijna 100 nestkastjes en vond slechts 1 nestje. In 1918 leverden die kastjes 3 nesten, in 1919 weer 1 op; in 1920 heb ik er slechts 25 gecontroleerd en vond er geen.

In 1918 hing ik tevens in Alkmaar, waarheen ik Sept. 1917 verhuisd was, 10 nestkastjes op, waar geen ringmusch in kwam, doch in 1919 en 1920 heeft in één van deze wel een paartje gebroed, dat resp. 2 en 1 broedsel groot bracht. Ik controleerde in Alkmaar in 1919 nog 55 en in 1920 nog 60 andere nestkastjes (in den Hout) zonder ook maar één broedende ringmusch te vinden. Ook buiten de kastjes nam ik geen ander dan het eene paartje waar. In de 400 nestkasten van Oranje Nassau's Oord werd zeer sporadisch een ringmusch broedend gevonden (zeker geconstateerd in hetzelfde kastje in de jaren 1913, 1916 en 1917). De heer Wolda zei, dat huis- en ringmusch wegens het wegvangen door den jachttopziener in 1919 en 1920 uitgeroeid waren.

Te Bilthoven is in de 200 kastjes van den heer Tollenaar in 4 jaar geen ringmusch voorkomen. Tot zoover het voorkomen van den ringmusch in terreinen waar nestkastjes hangen en waar de resultaten dus pover tot nihil zijn.

In 1917 ontdekte ik te Noordwijkerhout echter een kleine kolonie van pl.m. 6 broedende ringmussen *onder de pannen van een huis*.

Moet ik een oordeel over de talrijkheid vellen, dan zou ik zeggen, dat mij van een achteruitgang niets blijkt, daar ik ze vroeger nergens *algemeen* vond. Uit mijn opgaven is van een achteruitgang door den strengen winter van 1916/1917 niets te merken.

In Eerbeek, waar ik Juli 1920 vertoefde, broedde *onder de pannen* van 't dak 1 paar ringmussen.

Tenslotte vermeld ik nog een waarneming van wijlen den heer de Meyere uit Ede, waar ringmussen *onder de pannen* van zijn huis broedden en die nestplaatsen verkozen, hoewel hij in zijn tuin nestkastjes ophing.

Ik leg zoo den nadruk op 't broeden *onder de pannen*, omdat Dr. Koningsberger (De vogels van Java) als tegenstelling van den Hollandschen over den ringmusch in Ned.-

Indië schrijft, dat hij onder de pannen broedt. Nu, hier in Nederland is het ook geen zeldzaamheid, alleen de ringmusch op zich zelf is hier veel zeldzamer dan bijv. in Batavia. Ik hoefde daar als jongen maar even op ons dak te klimmen om evenveel ringmusschen-nesten te vinden als hier in Holland huismusschen, die daar ontbreken ¹⁾.

Volgens Brehm geeft de ringmusch bij ons aan bosschen met breedbladige boomen de voorkeur boven de nabijheid van menschelijke woningen. Mij is echter uit niets deze voorkeur gebleken, in tegendeel hij nestelt zelfs onder de pannen. Ook in nestkastjes werden niet die ver van menschelijke woningen hingen, doch juist daar dichtbij verkozen. In O. N. O. kwam de heer Wolda tot hetzelfde resultaat. De heer Tollenaar, die in zijn 200 nestkastjes op Noord-Houderinge geen enkele ringmusch had, weet wel een paartje te de Bilt onder de pannen van een huis.

De bestanddeelen van 't nest zijn dezelfde als bij den huismusch. Hier is ieder 't over eens. Ik wilde, dat het er van te onderscheiden was. Brehm geeft op, dat het kleiner is dan van huismusch, volgens mijn waarnemingen is dit niet zoo.

Over den *neststand* zegt: Naumann: „Anderswo als in einer Höhle habe ich das Nest nie gefunden.”

Rey: „Das Nest steht immer in Höhlen, und zwar allermeist in Baumlöchern”.

Kleinschmidt: „Stets in Höhlen, gern in Nistkästen (auch in unterbau grösserer Nester)”.

Sharpe: „In holes of pollard willows and walls or in wells occasionally in barns and outhouses.”

Schlegel: „In boomholten, somtijds ook in heggen en struiken.”

Thijssse: „In holen, dikwijls in nestkastjes.”

Buekers: „Liefst in holle boomen, zeer zelden onder daken of in andere nestgelegenheden, die de huismusch boven alles verkiest.”

Otto Leege: „Op Texel in 1906 in boomen (?) en stroomijten.”

V. Pelt Lechner: „Bij voorkeur in holle boomen, ook wel in muurgaten e. d. soms onder daken.”

Een nestplaats hierboven niet genoemd, maar zeer dicht komend bij de „stroomijten” is in een *rietschelft*, waarin J. Veerman in Noordwijk 22 Mei 1916 een nest vond met een ingang van een arm lengte. Een overgang tot de *vrijstaande* nesten vormen de nesten onder in groote nesten zooals van ooievaar en reiger. Vrijstaande nesten bedoelt misschien de heer Leege („in boomen”), maar zeker Schlegel met zijn woorden: „in heggen en struiken”. Over vrije nesten vond ik 3 gevallen vermeld in *Ardea* jrg. 4 blz. 78, twee gevallen van waarschijnlijk één paartje uit Duitschland (1903) en één uit Friesland van 27 Mei 1903, 't laatste gevonden door den heer Tj. de Vries. Evenals bij den huismusch komen vrije nesten dus bij den ringmusch voor, maar zeldzaam. We zullen er op letten!

De heer de Meyere constateerde te Bennekom in 1908 en 1909 een *geheel verdwijnen* der *ringmusschen*, die in 1907 talrijk in zijn tuin broedden. (Jaarb. no. 7 der N.O.V. pag. 64.)
L. VAN 'T SANT.

Ringmusch. — Naar aanleiding der opmerking van den heer Thijssse betreffende Ringmuschachteruitgang (Januari-afl. pag. 204) kan ik mededeelen, dat van een afname der Ringmusschen rond Noordwijk m.i. geen sprake is; integendeel, ieder moet van het groot aantal broedvogels dezer soort overtuigd worden door een enkele wandeling langs de binnenduinrandlandjes in Augustus of de eerste helft van September, liefst kort voor de Musschentrek opent. Uit deze laatste toevoeging blijkt, dat we hier enkel met eigen vogels te doen hebben. Nog minder geloof ik, dat we hoeven te vreezen voor een afname der Ringmusschen in het algemeen, gelet den jaarlijks sterken doortrek van *montanus* in de laatste week van September en de eerste helft van October. Dat de soort slechts in betrekkelijk zeer klein aantal overwintert, ben ik met den heer Thijssse eens: het aantal Januari-Ringmusschen is in mijn omgeving stellig kleiner dan dat der Januari-Kneuen.

De vogel broedt overigens algemeen op daken van boerenwoningen en schuren en meer naar binnen toe niet zelden, mogelijk zelfs vrij algemeen, in holletjes in rietschelften.

1) In den Nederlandschen Brehm en in Buekers (Onze Vogels) staat, dat de huismusch ook in Oost-Indië voorkomt. Dit is een fout!